

12/45 פעולה (לא ראשונה) שבחלקות התצפית, אשר ניטעו בנגב הצפוני-מערבי ושטחים אחרים בפקוחי ובחנו בחינה נוספת אשר עתידה היתה להעשיר את ידיעותינו ואולי להקל להבין בעתיד תופעות בלתי רגילות ולתת בסיס לשיפוט נכון בבחירת דרך או שיטת הטיפול.

מאז היתה שחה לי בהזדמנויות רבות על הקשיים בהם נתקלה בהכנותיה, קשיים טכניים ואחרים, אולם מלאת בטחון להתגבר עליהם ולהתחיל בהקדם בעבודתה. מספר ימים אחר פגישתנו האחרונה, לא באה לעבודה, מספר שבועות חלפו והממתנו הידיעה — לוטה איננה. לוטה איננה, היא נקטפה בדמי ימיה, במרום יכולתה ותחילת יצירתה. פתיל חייה ניתק ופסקה יצירתה, אבל זכרה נשאר עם חבריה אשר לא ישכחוה. דמותה תרחף לפנייהם כרוח טובה להמריצם, לאחדם לפעולה לטובת המקצוע לו הקדישה את חייה הקצרים.

9 פ

בפטירתה נלקח מאתנו אחד הכוחות המעולים בחקר בעיות הפרדסנות הישראלית. היא הצטיינה בהתמדתה בעבודה, גישה מעמיקה ובבהירות הגשת התוצאות לקהל החוקרים והפרדסנים.

מאז סיום לימודיה בשנת 1945 הקדישה את עבודתה המדעית למחקר בעיות ההדרים. היא פתחה, תחילה תחת הדרכתו של פרופ' הלל אופנהימר, ואח"כ באופן עצמאי, את השיטות לבדיקת עלים כאינדוקטורים לתצרוכת בחומרי מזון בשביל הדרי ישראל. בנסוי שדה ממשיך קבעה את המשמעות של תוצאות בדיקת העלים בנוגע לתצרוכת של חנקן וזרחן. כך מאפשרת עבודתה כיום ליעץ לפרדסן איזו כמות של חנקן וזרחן עליו לתת לפי בדיקת החומרים האלה בעלים. היא הראתה בהמשך עבודתה שכמויות מופרזות או שימוש ממושך בגפרת האמוניאק עלולים להזיק לאיכות הפרי ולא להוסיף ביב

רגילים היינו לקרוא לה בפשטות „לוטה“. ללא תוספת כלשהי. כך בשיחה ישירה עמה, כך גם שלא בנוכחותה.

כאלו מובן היה שמדובר באישיות מסוימת ומוגדרת יפה, שהשם הפרטי מספיק לזהות. קראנו לה „לוטה“ כאלו הרגשנו שכל תוספת שם או תואר רק תמעיט את דמותה המגובשת.

קראנו לה כך אף משום עממיותה ורוחה הטובה.

היא באה אלינו רק תמול-שלושום. רק מעט מעל עשור אחד חייתה ועבדה במחיצתנו — מחיצת אנשי הדריים, אבל עם בואה צעירה ומתחילה נדפה בגרות ויכולת, עמקות ולהט. בצנעה, בחן קסמים ובמרץ נעורים עסקה בעבור דת המחקר — ללא כל חשש אף לטפל בנושאים מורכבים, בידיעה וכשרון להפוך הלכות המחקר המסובך למעשה תוך זמן קצר באופן יחסי. לוייתי את פעולתה במקצוע מראשית צעדיה ועד יומה האחרון. ראיתי את היסודיות בה היתה מתכווננת לעבודה נסיונית והמרץ בבדיקת הפרטים אותם לא הכירה ואשר היה להם קשר לעבודה בה היתה עסוקה אותה שעה. היא הרבתה לקרוא וללמוד, יומה היה גדוש ללא בזבז זמן לשיחת חולין בטלה — להט לפעולה. נפגשתי אתה זמן קצר לפני הקטפה, היתה אז בסיום עבודתה בהזנת הדריים. שטח זה שוב לא קסם לה לאחר שהניחה בסיס לבעיית היסודות העיקריים וכמה מיסודות הקורט, ולאחר שהביאה את הבדיקות התזונתיות של העלה לדרג של רוטיניות לא קפאה על שמריה, עטורה עלי דפנה של נצחונה, אלא תרה אחר שטח חדש, שטה הטעון חרישה, שדה פעולה שהידוע בו מועט והספק מרובה.

בתקופה זו בחרה בחקר משטר המים בהדר והשנויים החלים בו בהשפעת הגורמים האקלימיים, הקרקעיים ואחרים.

שמחתי למפנה זה, סכמנו גם על שיתוף

1. כ"כ הוכיחה אותו הדבר גם בנוגע לכמויות
ניכופרות של סופרפוספט.

ר' שנים רבות הקדישה למחקר ותיקון של
המחסור במגניון. אחרי שקבעה קודם כל שתופר
עות הכלורוזיס המיוחדת שהופיעה אז בפרדסי
שפלת החוף הן באמת מחסור במגניון, התעסקה
במספר נסויי שדה בתיקון המחסור הזה, ע"י
רסוסים ודשון. ברסוסים ואיריה לה ההצלחה
כבר בשנה הראשונה של העבודה, ומאז הוכנסה
השיטה לתכנית עיבוד בפרדסים בשעת הצורך.
בשנים האחרונות חקרה גם את המחסורים
ביסודות קורט, (מיקרואלמנטים) הנחוצים לצמ
חים בכמויות זעומות בלבד, אך מחסורם גורם
להפרעות רציניות בהתפתחות העצים ובפוריותם.
המחסור הנפוץ ביותר הוא המחסור באבץ. כאן
פתחה שיטה לשלב את הטיפול בחוסר אבץ עם
ההדברה של אקרית החלודה ע"י ערבוב גופרית
עם תחמוצת אבץ. השיטה הזולה הזאת שכנעה
מהר את הפרדסנים וכבר השנה, שנה אחת בלבד
אחרי סיום הנסויים, אבקו פרדסנים רבים את
פרדסייהם בתערובת גפרית ואבץ.

כדי להחיש את פתרונות הבעיות המעשיות
היא התחילה לחקור את הדרכים בהם חודרים
היסודות שמספקים לצמחים ע"י הרסוסים לתוך
העלים ומה דרכם בגוף הצמח עצמו.
בשנת תש"ד שהתה בקליפורניה בתחנה
לחקר ההדרים המפורסמת בריברסייד. שם עבדה
כחוקרת חקלאית ישראלית ראשונה ביסודות
רדיואקטיביים במחקר חקלאי. כנושא בחרה באבץ
רדיואקטיבי שבעזרתו חקרה קליטתו בשרשים
ובעלים ודרכי העברתו בעץ ההדר.

כתובת מזכירות הארגון:

תל אביב — רחוב יהודה הלוי מס' 4. ימי קבלה:
חיפה — משרדי "תנובה" שוק "תלפיות". ימי קבלה
מכתבים למזכירות יש לשלוח לת"א לפי

כתובת מחלקת ההדרים:

תל אביב — ת.ד. 607. שדרות רוטשילד 73, משרד "ח
ימי קו

כתובת ארגון המשתלות:

תל אביב — ת.ד. 210, בנין המרכז החקלאי.

דפוס השומר הצעיר במרחביה

הרכב העלים משתנה במשך השנה, והוא
גם מושפע ע"י גיל העלים ומקום העלים בעץ.
לכן חשוב ביותר למצוא את הזמן ואת המקום
הנכון של העלים הצריכים לשמש דוגמא
לבדיקות.

לחיפוש אחרי שיטה נכונה לאסיף הדוג
מאות הוקדשו מספר עבודות של ד"ר הרשברג,
שהיא ביצען לבדה או בשיתוף עם חברים אחרים.
ע"י כל העבודות האלה רכשה לעצמה שם גם
בעולם הגדול, ובשתי הזדמנויות נתנה סיכום
עבודותיה מעל במה בין-לאומית, בפעם הרא
שונה בזמן שהוזמנה להרצות בפני הקונגרס
הבוטני הבין-לאומי בפריז בשנת 1954, בו
הרצתה על עבודותיה בנוגע לחנקן וזרחן. ובפעם
שניה שהרצתה בפני הקונגרס הבין-לאומי של
מגדלי ההדר באגן ים-התיכון על העבודות ב
יסודות קורט. בשתי ההזדמנויות מצאו הרצאותיה
הד רב בקרב החוקרים שהתאספו.

במשך 12 שנות עבודתה בתחנה לחקר
החקלאות סיימה ופירסמה 14 עבודות מחקר. כ"7
עבודות נשארו בשלבים שונים של ביצוע והמח
לקה לחקר ההדרים שבתחנה ממשיכה בהן כדי
להביאן לסיום ולסיכום.

הסתלקה מאתנו ללא עת חוקרת מוכשרת
באמצע עבודה פורייה, שממנה קוינו עוד גדולות
בעתיד. מותה השאיר חלל שקשה יהיה למלאו.
בשנות עבודתה המועטות הצליחה לרכוש לה
עמדה מכובדת בין החוקרים והפרדסנים, בגלל
רצינות עבודתה וקסם אישיותה.

הפרדסנות הישראלית לא תשכח אותה.

ק. מנדל

12.00

11.00

11.00-

ד"ר
ח'ר
15
ד"ר
ח'ר